

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชน เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เยาวชน ของประเทศเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ความดีงามก่อให้เกิดความเบ่งบานในจิตใจตัวเอง และช่วยให้สังคมเดินทางไปในทิศทางที่ดี ศิลปะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษา และเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน การเรียนการสอนศิลปะ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ จินตนาการ รวมทั้งการสร้างสรรค์ศิลปะ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สามารถแสดงออกเป็นผลงานด้านต่างๆ เช่น การวาดภาพสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์วัสดุ ซึ่งการแสดงออกนี้ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดจินตนาการ ดังนั้นครูผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียน ได้แสดงออกอย่างเสรี และอยู่ในขอบเขตของโครงสร้างทางการศึกษา ผู้สอนจะต้องจะต้องวางโครงการสอนระยะยาว โดยวางแผนการเรียนการสอน จัดเนื้อหา สื่อวัสดุ กิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนตามแนวทางการสอนวิชาศิลปะ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 164)

ศิลปะเป็นสิ่งที่ควบคู่กับชีวิตประจำวันของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ศิลปะได้แผ่ขยายการศึกษาเข้าไปในระบบการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ในภาวะปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนระบบต่างๆ ที่ซับซ้อนได้เข้าไปในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปอีก ในอนาคตหรือไม่ ในอดีตที่ผ่านมา วิชาศิลปะคือการให้เด็กเป็นนักลอกเลียนแบบอย่างขาดการสร้างสรรค์ ครูเท่านั้นที่ เป็นผู้ตัดสินผู้ประเมิน ครูมักจะเคยชินกับการใช้คำสั่ง แต่สภาพการเรียนการสอนศิลปะในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เน้นการส่งเสริมการแสดงออกของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ เพื่อพัฒนาสมอง ร่างกาย สังคม และส่งเสริมความเจริญเติบโตทางอารมณ์จิตใจควบคู่ไปกับการเรียนตาม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงาม มีสุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบ รับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่า ความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 3)

จากคุณลักษณะดังกล่าว ตรงกับพฤติกรรมการศึกษาของบลูมและคณะ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2552 : 31) ที่แบ่งพฤติกรรมทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เมื่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การเรียนการสอนเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองการวัดผลจึงได้มีการสอบวัดที่เน้นกระบวนการ ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ทั้งการสอบ ข้อเขียน และการสอบโดยการปฏิบัติจริง สามารถประเมินได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอน และวิธีการของกระบวนการนั้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิด โอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ การสอบวัดจึงเน้นที่การปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติเป็นการประเมินที่ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำ โดยถือว่าการปฏิบัติเป็นความสามารถในการผสมผสานหลักการ วิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกฝนมาให้ปรากฏออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน (ลลิตพรรณ ทองงาม, 2539 : 253) การทดสอบภาคปฏิบัติ มักจะมีความยุ่งยาก คือ หากเกณฑ์การให้คะแนนไม่ชัดเจน หรือผู้ตรวจหรือผู้ประเมินมีความลำเอียงผลการประเมินจะขาดความเชื่อถือ ทั้งนี้โดยปกติแล้วครูผู้สอนนิยมให้คะแนนผลงานการปฏิบัติของผู้เรียนโดยวิธีการสังเกตแล้วตัดสินให้คะแนนทันที จึงเกิดความผิดพลาดได้ง่ายการตรวจให้คะแนนแบบวัดภาคปฏิบัติที่ดี จำเป็นที่จะต้องสร้างแบบประเมินที่พิจารณาการปฏิบัติ ทั้ง 2 ด้าน คือ การประเมินทั้งกระบวนการ และประเมินผลงาน (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2552 : 79)

การวัดด้านทักษะภาคปฏิบัติเป็นการวัดด้านหนึ่งที่สำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นการแสดงความสามารถหรือทักษะ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระการเรียนรู้พลศึกษาและสุขศึกษา สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น แต่เนื่องจากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลภาคปฏิบัติ จึงทำให้การวัดผลการเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ วัดได้ไม่ครอบคลุมตามจุดประสงค์ ขาดความเชื่อมั่น อีกทั้งการวัดผลงานภาคปฏิบัตินั้น ยังอยู่ในรูปแบบที่ค่อนข้างจะขาดความเป็นปรนัย และยังมีผู้สนใจน้อย (เทียน ไชยสร. 2529 : 37) และ ความคลาดเคลื่อนในการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ที่อาจเกิดจากที่ครูทำการประเมิน (Rate) หรือผู้ประเมิน (Rater) ที่มักจะไม่มีความลำเอียงในการให้คะแนน จึงทำให้ได้ค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงที่ไม่ชัดเจน จึงควร ปรับปรุงการกำหนดมาตราส่วน ในการประเมินให้มีความชัดเจน ปรับปรุงผู้ประเมิน ที่ทำการสังเกตและวิธีสังเกตและวิธีการบันทึกให้เป็นที่น่าสนใจอย่างแจ่มแจ้งก่อนทำการประเมิน (อนันต์ ศรีโสภณ. 2525 : 256) นอกจากนี้การประเมินภาคปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ยังขาดเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน เพื่อใช้ในการทดสอบหรือเป็นแนวทางในการวัดผลภาคปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องตรวจสอบขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติ และผลงานการปฏิบัติของผู้เรียน โดยการวัดผลภาคปฏิบัติจึงจะได้ผลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ ตามโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบบประเมินผลของครูผู้สอนแต่ละท่าน ยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การประเมินของผู้สอน แต่มักจะไม่ครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้และมีเกณฑ์การให้คะแนนไม่ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลถึงพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นในการสร้างแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ฉบับนี้ จะเป็นการพัฒนาเครื่องมือ และรูปแบบการสอบที่จะช่วยในการทดสอบภาคปฏิบัติเป็นปรนัย และมีมาตรฐานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อหาคุณภาพแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อศึกษาทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 542 โรงเรียน นักเรียน จำนวน 5,358 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 70 คน ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองหาคุณภาพ แบบประเมิน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเปลือย (ครูสุวรรณีวิทยา) อำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จาก 10 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่ได้มาโดยการอาสาสมัคร มีจำนวนนักเรียน 50 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหา สิ่งแวดล้อมกับธรรมชาติ หน่วยที่ 1 การวาดภาพระบายสี โดยอุปกรณ์เป็นสีน้ำ ในหัวข้อธรรมชาติแสนสวย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวาดภาพระบายสี หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นระนาบโดยการวาดภาพ โดยใช้วัสดุต่างๆ เช่น ดินสอคำ ชอล์ก สีเทียน สีน้ำ เป็นต้น หรือการระบายสี ซึ่งการระบายสีมีชื่อเรียกตามคุณลักษณะของสีที่ใช้ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีฝุ่น หรือผสมกัน

2. แบบประเมินภาคปฏิบัติ หมายถึง เครื่องมือประเมินความสามารถของนักเรียน โดยให้ผู้เรียนแสดงการกระทำ หรือการปฏิบัติงานในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การวาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นรายบุคคล หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 แบบประเมินเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ที่ประเมินทั้งขั้นเตรียมขั้นปฏิบัติงาน และขั้นผลงานศิลปะ โดยครูเป็นผู้ประเมิน

2.1 ขั้นเตรียม หมายถึง การประเมินความพร้อมในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการวาดภาพระบายสี ได้แก่ สีน้ำ พู่กัน จานสี แก้วน้ำกระดาษ วาดเขียน และดินสอ

2.2 ขั้นปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินขณะสร้างผลงานศิลปะการวาดภาพระบายสี ทั้งการออกแบบ ร่างภาพ การระบายสี ทักษะในการปฏิบัติ และทักษะในการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง

2.3 ขั้นผลงาน หมายถึง การประเมินคุณค่าผลงานศิลปะการวาดภาพระบายสีทั้งคุณค่าด้านเนื้อหาเรื่องราว ความคิดสร้างสรรค์ และความประณีต

3. องค์ประกอบของการวาดภาพระบายสี หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติ การสร้างสรรค์งานศิลปะการวาดภาพระบายสี ที่ประกอบด้วย คุณค่าด้านขั้นเตรียม การมีความพร้อมในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการวาดภาพระบายสี ได้แก่ สีน้ำ พู่กัน จานสี แก้วน้ำกระดาษวาดเขียน และดินสอ ด้านขั้นปฏิบัติงาน เป็นการสร้างผลงานศิลปะการวาดภาพระบายสี ทั้งการออกแบบร่างภาพ และด้านการระบายสี ทักษะในการปฏิบัติ และทักษะในการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง และด้านขั้นผลงาน เป็นการประเมินคุณค่าผลงานศิลปะการวาดภาพระบายสีทั้งคุณค่าด้านเนื้อหาเรื่องราว ความคิดสร้างสรรค์ และความประณีต

4. คุณภาพของแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี หมายถึง คุณลักษณะของแบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน และความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน

4.1 ความเที่ยงตรงของแบบประเมิน หมายถึง คุณภาพของแบบประเมินที่สามารถประเมินผลการปฏิบัติได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการประเมิน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC : Index of Congruence)

4.2 ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน หมายถึง ค่าที่แสดงความคงที่แน่นอนของผลการประเมิน ซึ่งคำนวณหาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ(Cronbach)

4.3 ความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน หมายถึง ความสอดคล้องของระดับการตัดสินใจในการให้คะแนนพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาโดยผู้ประเมิน 2 คน ซึ่งตรวจสอบโดย คำนวณหาค่าใช้สูตรความเชื่อมั่น RAI ของเบอร์รี่ – สต็อก และคนอื่นๆ (Burry – Stock and other. 1996 : 251)

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาในการสร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติด้านทัศนศิลป์แก่ผู้วิจัยจำนวน 15 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

5.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ หมายถึง ผู้ที่ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์การสอนและการปฏิบัติด้านศิลปะ จำนวน 10 คน

5.2 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบประเมิน หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการวัดผลทางการศึกษา และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ จำนวน 5 คน

6. เกณฑ์การให้คะแนน หมายถึง เงื่อนไขการให้ตัวเลขที่กำหนดขึ้นเพื่อชี้บอกถึงระดับ ของพฤติกรรมคุณภาพของ ชั้นเตรียม ชั้นปฏิบัติงาน และชั้นผลงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนทักษะภาคปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพ
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนการวาดภาพพระบายสี และด้านอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รวมไปถึงวิชาต่างๆ ที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY